कांचनीं कांचनमयीं ॥ दीक्षायां दीक्षानिमित्तं॥कर्मणिज्ञान् कर्मविषयज्ञानवतःऋषीन्॥ज्ञोविद्वान्सोमजोपिचेत्यमरः॥ नचपत्न्याअपियजमानत्वाद्यज्ञस्वामित्वाच्चस्वामिनोयजमानस्य प्रतिनिधिप्रतिषेधात्कथंपत्न्याःप्रतिनिधिः॥स्वामिनोग्नेर्देवतायाःचशब्दात्कर्मणश्चप्रतिनिधिर्निवृत्तइत्यापस्तंबसूत्रात्॥स्वामिनोयजमानस्यपत्न्यावाइतिचेन्न॥ यस्यभार्यान्यदेशस्थानेष्यतेपतिनाथवा ॥ अशक्ताप्रतिकूलावातस्याःप्रतिनिधिक्रियेति ॥ एवंविधेविषये प्रतिनिधेरनुमतत्वात् ॥ अन्येकुशमयींपत्नींकृत्वातुगृहमेधिनः ॥ अग्निहोत्रमुपासतेयावज्जीवमनुव्रताः ॥ सौवर्णीवाषोडशपलैर्माषकैःषोडशैरपिइतिस्मृतेश्च ॥ मृतायामपिभार्यायांवैदिकींनित्यजेद्द्विजः ॥ उपाधिनापितत्कर्मयावज्जीवंस

कांचनींममपत्नींचदीक्षायांज्ञांश्चकर्मणि ॥ अग्रतोभरतःकृत्वागच्छत्वग्रेमहायशाः ॥ २५ ॥ उपकार्यामहार्हाश्चपार्थिवानांमहौजसां॥सानुगानांनरश्रेष्ठव्यादिदेशमहाबलः ॥ २६ ॥ अन्नपानानिवस्त्राणिअनुगानांमहात्मनां॥ भरतःसतदायातःशत्रुघ्नसहितस्तदा॥ २७॥ वानराश्चमहात्मानःसुग्रीवसहितास्तदा॥ विप्राणांप्रवराःसर्वेचक्रुश्चपरिवेषणं॥२८॥ विभीषणश्चरक्षोभिःस्त्रीभिश्चबहुभिर्वृतः॥ ऋषीणामुग्रतपसांपूजांचक्रेमहात्मनां॥ २९ ॥ इत्यार्षेश्रीमद्रामायणेवाल्मीकीयेआदिकाव्येउत्तरकांडेएकनवतितमःसर्गः॥ ९१ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥ तत्सर्वमखिलेनाशुप्रस्थाप्यभरताग्रजः॥ हयंलक्षणसंपन्नंकृष्णसारंमुमोचह॥ १ ॥

मापयेदितिविष्णुस्मृतेश्च ॥ वस्तुतस्तुएषासौवर्णीनप्रतिनिधिः देवताप्रतिमास्त्रिवतत्वबुद्धिरेव नतुसादृश्यबुद्धिरत्रेति प्रतिनिधित्वाभावात् ॥ किंतुभगवतःऋषीणांचावाहनादिसामर्थ्येन घटनाकौशलेनच तत्वबुद्धेरेवोत्पादात् पत्नीकर्मनिर्वाहकत्वंचततएव ॥ अतएवकांचनींममपत्नीमितिसंगच्छते ॥ एतेनकाम्येषु अश्वमेधादिषु कथंप्रतिनिधिरितिपरास्तमित्याहुः ॥ २५ ॥ उपकार्या वासस्थानानि ॥२६॥२७॥२८॥ २९ ॥ इतिरामाभिरामेश्रीरामीयेवाल्मीयेउ०एकनवतितमःसर्गः ॥ ९१ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥ अथाश्वमेधप्रवृत्तिः ॥ तत्सर्वमिति ॥ यागोपकरणंसर्वमित्यर्थः ॥ अखिलेन अन्यूनतया जनेनवा ॥ कृष्णसारं कृष्णसारमृगसमानवर्णं ॥ यद्वा कृष्णवर्णंसर्वयज्ञपशुभ्यःसारभूतंचेत्यर्थः ॥ १ ॥